

Carpatin je velký, silný, krásný pes budící respekt



KARPATIN – rumunský pastevecký pes

Některá z plemen uznaných v posledních létech prozatímně FCI jsou u nás běžně vídaná a objevují se pravidelně nebo aspoň příležitostně na výstavách. Jiná jsou však známá jen velmi málo, anebo jsou téměř zcela neznámá, ale i ona se pravděpodobně začnou dříve či později objevovat na výstavách, a proto bude vhodné si je představit.

O riginální rumunský název tohoto plemene zní ciobanesc romanesc carpatin. V cizojazyčné literatuře (německé, anglické) se objevuje nejčastěji pod zkráceným názvem carpatin. Vzhledem k diakritickým znakům stavby těla, především osrstění, je zřejmé, že někdy používaný český název rumunský ovčák je věcně nesprávný.

Plemeno je totiž podle exteriérových znaků jednoznačně příbuzné s pasteveckými

psy - dogovitými psy horského typu (dlouhosrstými) z dalších evropských zemí, například s krašským pasteveckým psem, šarplanincem, maďarským kuvaszem, slovenským čuvačem, podhalaňským pasteveckým psem, maremmsko-abruzzským pasteveckým psem a dalšími. Použití jména rumunský ovčák pro karpatina způsobuje navíc nežádoucí zmatek, protože plným právem patří jinému rumunskému plemeni pracujícímu

původně u stád ovcí - mioritikovi, skutečnému rumunskému ovčáckému psu. Proto je nutno obě plemena používaná (ovšem zcela jiným způsobem) na území dnešního Rumunska při pasení ovcí naprosto důsledně odlišovat a to i názvoslovně. V minulosti se toto plemeno nazývalo rumunsky také zavod.

Původ

Vznikl cílevědomým výběrem z původ-

ních místních pracovních dogovitých psů horského typu používaných obyvateli karpatsko-dunajské oblasti ke strážení stád dobytka, především ovcí, před velkými predátory, hlavně vlky, rysy a medvědy. Jeho předkové se na území současného Rumunska dostali ze západní Asie se psy, kteří byli blízce spřízněni s předky středoasijského a kavkazského pasteveckého psa, a to nejspíše již v období středního neolitu (mladší doby kamenné) s obyvatelstvem, jehož zdrojem obživy bylo zemědělství (dosud Evropu obývající lidská společenství se tehdy živila převážně lovem zvěře a sběrem různých částí rostlin). K jeho příbuzným proto nepatří jen výše uvedená kulturní plemena pasteveckých psů, ale také plemena dosud neuznaná, například bulharský pastevecký pes (karakacan, karakačansko kuče), illyrský horský pes (šar tip), durmitorský pastýřský pes z Černé Hory a pastevečtí psi z Malé Asie (Turecka). Pastevečtí psi neusměrňovali ovce na pastvě a při hnaní, zdržovali se na pastvině obvykle na nějakém vyvýšeném místě, strážili a zasahovali teprve tehdy, hrozilo-li stádu bezprostřední nebezpečí v podobě šelmy nebo nějakého zloděje dobytka. K této práci byli používáni především psi, neboť jsou silnější a při střetu s protivníkem důraznější, drobnější feny se používaly především k ochraně hospodářství, jako psi hlídací a obránářští. Tak jako v jiných oblastech světa pracovali i u stád ovcí na dnešním rumunském území současně také psi ovládající dobytek na pastvě (aby se držel pohromadě a pohyboval žádoucím směrem) a při hnaní na kratší vzdálenosti (na pastvu, z pastvy), předkové dnešního kulturního plemene - rumunského ovčáka, příslušníka vývojové skupiny ovčáckých psů asijského původu (se zavěšenými ušními boltci a dlouhou srstí po celém těle včetně obličejí a koncových částí končetin - typu tibetského teriéra). Rumunský pastevecký pes se nepoužíval jen v horstvech Karpatského oblouku (o čemž by mohlo svědčit jméno karpatin), ale i v nížinách v Podunaví, tam kde právě pobývaly ovce. Vyskytoval se v Moldávii, Bukovině a Sedmihradsku (Transylvánii). V nižších polohách stáda přezimovala, teplou část roku od jara do podzimu trávil na horských pastvinách, stále pod dohledem karpatina. Na relativně rozlehlém původním areálu rozšíření bylo možno rozlišit dva exteriérem poněkud odlišné typy - sedmihradský se nazýval karpatin a severomoldavský bukovina. Současný standard rumunského pasteveckého psa však dva odlišné rázy nerozeznává.

Snahy o zavedení čistokrevného organizovaného chovu rumunského pasteveckého psa jsou v zemi původu poměrně starého data - první standard tohoto plemene byl vypracován rumunským Národním zootechnickým institutem již v roce 1934. Později byl několikrát upraven (1982, 1999, 2001) Rumunskou kynologickou asociací (Asociația Chinologica Romana, AChR), jejíž technická komise také připravila roku 2002 verzi předloženou ke schválení Mezinárodní kynologické federací (FCI). Ta uznala rumunského pasteveckého psa prozatímne roku 2005 a zařadila ho do skupiny 1 (ovčáčtí a honáčtí psi s výjimkou švýcarských salašnických psů), sekce 1 (ovčáčtí psi). Náleží mu standard číslo 350.

Povaha

Vrozeně nesmírně odvážný pes, vynikající obránář, instinktivně a nekompromisně strážící a bránící svěšené mu stádo a majitele. Je klidný a spolehlivý, počíná si důstojně. Nedá se snadno vyprovokovat, pokud se však rozhodne zasáhnout, je neobyčejně razantní a důrazný. Jeho chování má kořeny v minulosti, kdy byli jeho předkové vystaveni tvrdé selekci zaměřené na agresivitu, která se považovala za nejdůležitější vlastnost pro praktické použití. Z vrhu se ponechávala zpravidla jen tři čtyři štěňata, která si mezi sourozenci počínala nejdominantněji. Žádoucí byla i agresivita k cizím osobám, neboť po psech se žádalo, aby majetek, dobytek



i majitele bránili s maximálním možným důrazem před zloději, lupiči a jinými nepovolanými osobami. Při množství vlků, rysů, medvědů a různých pobertů zejména v horských oblastech to bylo naprosto nezbytné. To ovšem znamená, že rumunský pastevecký pes patří jen do rukou zkušeného, klidného a důsledného majitele, který pamatuje na jeho ranou socializaci. Uplatnění by mohl dnes vzhledem ke svým schopnostem najít i mimo svoji vlast, v některých evropských zemích, například právě v ČR, kde neexistuje domácí pastevecké plemeno psů. Mohl by se velmi účinně uplatnit při ochraně stád ovcí před velkými šelmami (rysy, vlky, medvědy), mnohdy velmi pracně reintrodukovanými po předcházejícím vyhubení zpět do přírody a pronásledovanými farmáři i myslivci pro údajné škody páchané na domácím zvířectvu a tzv. lovné zvěři (náhradu škody způsobené chráněnými šelmami by na státu mohl vymáhat jen ten farmář, který by měl množství dobytka odpovídající počet pasteveckých psů). Může také pracovat jako naprosto spolehlivý, maximálně důrazný a důsledný hlídač domu a zahrady.

Popis

Je to poměrně velký, silný, pohyblivý, energický pes obdélníkového tělesného rámce s mohutným a hlubokým hrudníkem a širokou, lehce svažitou zádi. Nikdy nesmí být příliš hrubý. Druhotné pohlavní znaky jsou u tohoto plemene velmi výrazné, takže psa lze snadno rozeznat na první pohled od feny - je vyšší a mohutnější. Pro celkový vzhled jsou důležité tělesné proporce jako délka mozkovny, která má být stejná jako polovina celkové délky hlavy nebo o málo větší, délka těla, která je vždy větší než kohoutková výška, přičemž feny mohou být delší v bederní partii, a hloubka hrudníku, která odpovídá zhruba polovině kohoutkové výšky. Ideální kohoutková výška se má pohybovat u psů v rozmezí 65 až 73 cm, u fen 59 až 67 cm, ale celkový dojem, kterým jedinec působí, je vždy mnohem důležitější než absolutní velikost. Tělesná hmotnost má odpovídat celkové velikosti. Musí zdůrazňovat dojem síly, kterým má pes působit, nesmí však vzbuzovat zdání, že je těžkopádný.

Hlava je podle platného standardu FCI lupoidního typu (připomíná vlka), se středně dlouhou mozkovnou. Celkově má být silná, ne však příliš těžká. Mozkovna by měla být v čelní partii široká a slabě klenutá. Nejširší je mezi ušními boltci a směrem k stopu se zřetelně zužuje. Podélná čelní brázdíčka je poměrně

Nově uznaná plemena (6)



Pohyb musí být volný, vydatný a rázný

dlouhá, dostatečně zřetelná. Stop je přiměřený, ani příliš srázný, ani příliš povlovný. Čenichová partie má zhruba tvar komolého kuzele, je silná, na pomyslném příčném řezu přibližně oválná. Její délka je o málo menší než délka mozkovny nebo stejná. Nos musí být velký, široký, vždy černě zbarvený. Čelisti musejí být dobře vyvinuté, silné a pevné. Zuby mají být silné, skus je nůžkový, řezáky jsou uspořádány do lehkého oblouku. Líce by měly být suché, tvořené silnými, nikoli však vystupujícími žvýkacími svaly, k nimž těsně přiléhá kůže. Oči jsou mandlového tvaru, mírně šikmé, nikoli příliš velké v porovnání s celkovou velikostí hlavy. Mají tmavě hnědou barvu. Nikdy nesmějí být ani vypoulené, ani zapadlé. Ušní boltce nemají být příliš velké, jsou trojúhelníkovité, nasazené poněkud nad linií očí, s lehce zaoblenými vrcholy. Jsou zavěšené a přiléhají k lícím. Krk je svalnatý, velmi silný, středně dlouhý. Osa krku svírá s horizontálou úhel kolem 50°. Trup je statný, dobře vyvinutý, mírně protáhlý. Jeho horní linie je rovná, pevná. Kohoutek jen lehce prominuje, hřbet střední délky je rovný, pevný a svalnatý. Bedra jsou silná, dobře osvalená, ne však přehnaně široká, a nikdy nesmějí být ani příliš dlouhá (pak by horní linie trupu nebyla dostatečně pevná), ani příliš krátká. Zádě je široká a dobře osvalená, střední délky, lehce svažité. Nikdy nesmí být srázně spáditá. Hrudník je patřičně vyvinutý, poměrně široký a hluboký tak, že dosahuje k loktům. Žebra musejí být silná a náležitě klenutá, nikdy však nesmějí být sudovitá. Ocas je relativně vysoko nasazený, bohatě osrstěný. Je nesen dolů zavěšený, rovný nebo lehce

šavlovitě zahnutý. Dosahuje k hlezňům. V pohybu a při vzrušení (v afektu) ho pes nese výše, až nad horní linii těla, nikdy však nesmí být ocas zatočený do kruhu nebo stočený a přiložený na zádě.

Hrudní končetiny mají silné kosti a při pohledu zepředu i ze strany musejí být rovné, kolmé k podkladu. Lopatky jsou silné, přiměřeně skloněné (směřují svými vrcholy vzad). Lokty těsně přiléhají k tělu, nesmějí být ani vybočené, ani vbočené. Předloktí jsou rovná, velmi silná, na pomyslném příčném řezu oválná. Záprstí mají být krátká, při pohledu z boku lehce zešikmená. Tlapky jsou oválného tvaru, mohutné, kompaktní. Pánevní končetiny jsou rovné a kolmé k podkladu, svalnaté, silných kostí, přiměřeně zaúhlené. Stehna mají být široká a velmi svalnatá, bérce silné, osvalené, odpovídající délky. Hlezna se požadují pevná, nikdy by



Štěňata carpatinů



neměla být ani příliš vysoko (pak by pánevní končetiny byly příliš strmé), ani příliš nízko nad podkladem. Nártý musejí být pevné, kolmé k podkladu. Tlapky jsou oválného tvaru, dobře vyvinuté, kompaktní, poněkud menší než tlapky hrudních končetin. Prsty by měly být klenuté, sevřené. Paspárky, jsou-li vyvinuty, mohou být odstraněny, pokud v některých státech není zákonem na ochranu zvířat tento chirurgický zákrok zakázán. Náslapné polštářky jsou pružné a odolné. Pohyb musí být volný, vydatný, rázný a naprosto jistý. V pohybu musejí být končetiny vždy paralelní.

Kůže je popelavě šedě zbarvená, kožní deriváty - nos, okraje očních víček a pysky - musejí být černé, drápy mohou být popelavě šedé nebo černé. Krycí srst je hrubá, hustá, rovná, podsada hustá a měkká. S výjimkou hlavy a předních stran končetin, kde je srst krátká a přilehlá, má být osrstění na celém těle středně dlouhé, bohaté. Na krku, na zadních stranách končetin a na ocasu je srst nejdelší. Velmi bohaté osrstění na těchto partiích těla je pokládáno za typické. Zbarvení srsti je vlkošedé, různého odstínu, zpravidla tmavší na svrchní straně těla a světlejší na bocích. Přípustné jsou bílé znaky, ale nesmějí převládat.

K vážným vadám patří všechny odchylky od standardu, které snižují použitelnost psa, příliš lehká nebo příliš těžká stavba těla, příliš světlá barva oka, výrazně volná, spadlá dolní oční víčka odkrývající spojivku, příliš těžké (masité) pysky a spadající ústní koutky, výrazné nedostatky v pigmentaci, protáhle obdélníkovitý (délka těla o 10 procent větší než kohoutková výška) nebo naopak čtvercovitý tělesný formát. Mezi vylučující vady náleží přílišná agresivita, bázlivost nebo letargičnost, nápadně atypický vzhled připomínající krátkosrsté dogovité psy (typu anglického mastifa), absence jednoho P3 a jednoho dalšího zubu, absence špičáku, absence jednoho P4, absence některého moláru, absence tří nebo více zubů (netýká se prvních premolárů), předkus nebo podkus dolní čelisti, kleštový skus, příliš lehká kostra, nedostatečně vyvinutý hrudník, chybějící podsada, jiná než krátká srst v obličejí a na koncových částech končetin, kudrnatá nebo chundelatá srst, drátovitá, dlouhá, zplihlá nebo hedvábná srst tvořící pěšinku táhnoucí se středem hřbetu, výrazná depigmentace okrajů očních víček, nosu, kůže a pysků, světle zbarvené („skleněné“) oči, hnědé, žíhané, žluté nebo strakaté zbarvení srsti, kohoutková výška u psů menší než 62 cm a u fen menší než 58 cm. *Ivan Stuchlý*